

Varden

minnevarde over falne front søstre og frontkjempere, innviet første lørdag i september 1978. Talene opptatt på kasett av Ola Rishovd.

Ola Rishovds introduisering, kun på innspillingen:

* Vi befinner oss nå oppe ved varden. Værgudene har sett i nåde til vår lille sermoni, solen skinner og vi har klar sikt langt til havs, om ikke helt til Kaukasus som vår venn Roy har antydnet.

Rundt meg står mellom 50 og 60 gamle venner av begge kjønn, vi er samlet i en halvkrets på nedsiden av varden. de fleste av de tilstedeværende er her for første gang og deres positive reaksjon på stedet vi har valgt og på utformingen av selve varden, gir oss en ekstra glede i tillegg til den gleden det har vært å få være med på dette fra starten i 1973. Aldri har et kvart tonns steiner blitt slept sammen med større lyst enn disse som etterhvert ble til en varde.

Forsamlingen venter nå på at den enkle høytidligheten skal begynne og det er tydelig at stedet og anledningen har fått tankene til å vandre mange år bakover i tiden. Kjente og kjære ansiktstrekk som tiden kanskje har gjort litt diffuse og uvirkelige i erindringen, trer plutselig klart frem igjen.

Det er Arne Borgir som skal lede sermonien og han trer nå frem foran varde.*

Arne Borgir:

* Jeg er gitt i oppdrag å si noen ord ved åpningen og innvielsen av dette minnesmerke.

Det er ingen organisert komité, det er ikke noe organisert arbeide som ligger bak dette her. Det er et initiativ som opprinnelig er sprunget ut fra Andreas Nilsson som satte seg i forbindelse med Roy og brakte dette spørsmålet på bane. Det hadde jo da vært snakket om en stund, men det endte med at planene om dette her tok konkret form. Alt sammen er basert på frivillighet og sprunget ut fra et naturlig behov som har vært tilstede.

Stedet som dette ligger på er da Rosland gård og Roy Rosland har da stilt dette til disposisjon til dette formålet. Det har jo en herlig beliggenhet blandt annet med utsikt i slikt fint vær som vi har idag utover havet. For våre formål kunne det egentlig ikke være bedre valgt.

Denne steinrøisa som noen kaller det, eller varde som kanskje er en riktigere betegnelse, er plukket frem av stein som er funnet rundt omkring på denne haugtoppen. Det som denne varden skal minne om det er da de falne, våre falne brødre, kamerater.

Utførelsen er enkel, det er i stil med den enkelthet som preget de gravene de fikk der de falt. Det var enkle runer bygget opp av tre med hjelmen på. De får også her den samme enkeltheten, det er stein som i likhet med de runene som var snekret sammen av kamerater, så er disse steinene samlet sammen og lagt på plass av de samme kamerater.

Man kan spørre seg under de foreliggende forhold hva slags skjebne en sånn sak som denne her vil kunne få. Vi kjenner jo til at man i Danmark forsøkte å reise et minnesmerke, det ble ødelagt. Dette minnesmerke som er samlet sammen her, det kan selvsagt også ødelegges hvis noen skulle ønske det. Men jeg tror det at med det behovet vi føler så skulle vi saktens greie å plukke steinene sammen og få dem ihop igjen. jeg tror vi skal kunne greie å bevare dette minnesmerke her under enhver omstendighet med bakgrunn i den vilje og den ånden som ligger bak det som er reist her.

Som sagt er det Roy Roslands generøse imøtekommenhet som har gjort dette mulig, og jeg vil i den anledning be Roy Rosland å komme hit og si noen ord til forsamlingen.

Roy Roslands tale:

* Ja jeg er rørt, overrasket, gledelig overrasket over at så mange har funnet tid til å komme hit å se på det minnesmerke som vi har svettet nok så mye over, mest i pent vær forøvrig, heldigvis har vi hatt solen med oss så og si hver gang vi har vært her. Når dette minnesmerke nå står her så er jo det som Arne nevnte, Andreas' fortjeneste. Han ringer meg en jul og ventilerer problemet og jeg mener at det der var virkelig godt så meget mer som vi varenige om at vi skulle ta med hver især av våre falne hjem. Vi kunne jo ikke ta med vedkommende, men i vår erindring, i vårt minne så var de alltid hos oss. Og husk på det mine venner at så lenge vi arbeidet med dette så var enhver især av de falne i Russlnad i våre tanker. De guttene jeg var sammen med i mitt kompani og de guttene som var isammen med Olaf Wallmann for å nevne et eksempel, Ola Rishovd, de var med å bygde dette.

Så jeg ønsker dere hjertlig velkommen hit til Rosland. Nå har dere sett dette og jeg håper dere ikke glemmer dette stedet og at dere kommer ofte og ofte igjen. Og både min kone og jeg, hun er dessverre ikke helt frisk, ville glede oss over å se dere ved passende anledninger opp gjennom årene framover og at vi står last og brast ved minnesmerket vårt hva som enn måtte komme. Takk. *

Karl Ford Nakkens tale:

* Kammerater! til alle tider har kulturfolkene minnet sine døde og minnet sine falne. Rundt omkring i verden ser vi æreskirkegårder, i storbyene ser vi minnesmerker. Og vi vet at de ofte er brukt og kanskje misbrukt til nasjonale formål.

Først nu har vi fått vårt minnesmerke, vår varde, men våre kamerater, våre falne kamerater har vi båret med oss i minnene nu i 37 år. Vi vet alle at disse, mange ganger 17åringene reiste ut fordi de ville at Norge igjen skulle bli fritt og selvstendig. Og de trodde ikke på at dette var noe vi kunne få som en gave. De mente at de her måtte gjøre en innsats og vise sin offervilje. Og de falt for folk og land. Og likevel venner så vet vi alle sammen at også disse våre falne tusen falne kamerater de var vel klar over at størsteparten av folket ikke forstod deres innsats og knapt forstod deres offervilje.

De falt for folk og land. Men frontkjemperkamerater og venner, de falt også for oss. Ikke bare dengang ute i frontlinjen, men de har gjort en innsats som har gjort det mulig for mang en soldat å klare den kampen det har vært å tilpasse seg et fredssamfund.

Det har til alle tider vært vanskelig for ungdommer som i sin ungdoms vår så og si rykkes ut fra et fredssamfund og ut i krig å komme tilbake til dette ubønhørlige klatresamfund.

De falt for oss, ja så må vel det ha vært en tung bølge å bære. Men det er jo denne bølge som har gjort at vi har kunnet stå plantet med våre røtter i folkets jord. Vel vitene om at aldri har noen ungdom vist større vilje til innsats og offer enn det den ungdom gjorde dengang, våre tusen kamerater er et vitnesbyrd om dette. Det er de som står som en pant for at vi allerede nu har fått en ikke så liten grad av annerkjennelse, at man har forstått det at det her var noen som ville noe med sine unge liv.

Og nu Roy - og nu venner

nu har vi båret dem hit

nu har vi båret dem hjem.

Minnetavlene.

På Ulrichsberg hadde man lenge hatt et Heimkehrertreff. Da det ble aktuelt å lage en norsk minnetavle her, ville man også lage en til varden, noe som faktisk var bestemt under byggingen, men ennå ikke utført.

På Ulrichsberg er bronseplaten montert på en marmorplate, som har teksten på tysk, dertil en tilegnelse nederst: "Unserer ehemaligen Garnisonsstadt Klagenfurt in Dankbarkeit gewidmet von den Heimkehrern in Norwegen". Nordland og Westland hadde sin hjemmegarnison i Klagenfurt 40/43, derav denne tekst. Seinere ble Ulrichsberg til et Europatreff.

Bronseplaten forteller at de som kom hjem hilser dem som ble igjen ute, dette ble det også gitt uttrykk for under innvielsen. 1978 Disse tanker er oppstått hos oss og uavhengig av Ulrichsberg, det viser dog at begge steder har man følt behov for å gi uttrykk for det samme.

Ved utformingen av bronseplaten tenkte man på Olavskorset og Jernkorset, og platen ble tegnet av Ole Brunæs. Når man ser platen kan man da med litt fantasi "se" Olavskorset som symbol for bakgrunnen og Jernkorset for slagmarken, men enhver får jo se den symbolikk han vil, utformingen er heller ment for å gi assosiasjoner.

